

BALLADE VAN HET BOS

Maddalena Vaglio Tanet (1985, Biella) studeerde literatuurwetenschap aan de Universiteit van Pisa en verhuisde daarna naar New York voor een PhD aan Columbia University.

Ze werkt als literair scout. *Ballade van het bos* is haar debuutroman, de vertaalrechten zijn nog vóór publicatie in Italië verkocht aan het Verenigd Koninkrijk, de Verenigde Staten, Duitsland, Griekenland en Portugal.

Ze woont met haar gezin in Maastricht.

MADDALENA VAGLIO TANET

BALLADE
VAN HET
BOS

ROMAN

Vertaald uit het Italiaans door Manon Smits

MERIDIAAN
UITGEVERS

2024

Deze vertaling is mede mogelijk gemaakt dankzij een subsidie van het Italiaanse ministerie van Buitenlandse Zaken en Internationale Samenwerking

Eerste druk, april 2024

© 2023 Marsilio Editori

© 2024 Nederlandse vertaling Manon Smits

Oorspronkelijke titel *Tornare dal bosco*

Oorspronkelijke uitgave Marsilio Editore

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door Grandi & Associati

Omslagontwerp Nanja Toebak

Omslagbeeld 'Waldinneres' van Hans Emmenegger

Auteursfoto © Picture People Maastricht Studio

Typografie Wim ten Brinke

Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93305 09 0

NUR 302

meridiaanuitgevers.com

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 @MeridiaanBoeken

 LinkedIn Meridiaan Uitgevers

Ter nagedachtenis aan
Ada Maurizio, mijn oma,
Maria Vadori, mijn overgrootmoeder
en Lidia Julio, juf

Voor Paola Savio, mijn moeder

Stenen rechtop in het bos; ze hebben kleine vriendjes, de mieren en andere dieren, waarvan ik de naam niet weet. De wind vaagt niet de keien weg, die graven, die beschaduwde resten, dat leven met zware dromen.

Resten in de schaduw: ik heb een hart dat schroeit en dan verbrokkelt om zich er naïef aan te herinneren niet dood te gaan.

Ik heb een hart zoals dat bos: heel sarcastisch soms, de smerige takken hangen zwaar op je hoofd.

AMELIA ROSSELLI, *Documento*

Als ogen, die lege venstergaten
aan de rechterkant heeft de klimop alles weggeschraapt
en lijkt het
mooi, een triomf zou je zeggen al dat groen
krassend vliegt er hoog in de lucht een vogel
in kringetjes als iemand die met geesten praat
wat een vreemde mechanismen heeft het hoofd, de
doden maken we doof
met onze gedachten, kras, kras, het is maar een kraai.

AZZURRA D'AGOSTINO, *Canti di un luogo abbandonato*

In plaats van dat ze naar school ging liep de juf het bos in.

In haar ene hand hield ze de krant die ze net had gekocht en in de andere haar leren schooltas met daarin de schriften, de nagekeken proefwerken, de pennen en de scherp geslepen potloden. Zonder aarzelen verliet ze de straat, alsof ze van het begin af aan op weg was geweest naar het bos. Haar instappers betraden een tapijt van bruine, glanzende bladeren, dat haar deed denken aan een vlakte vol rauw orgaanvlees.

De krant en de tas had ze al gauw laten vallen; haar greep was op een gegeven moment verslapt, ze had er niet op gelet. Ze liep een tijdje over een pad, misschien vanwege een lichamelijke gewoonte, daarna week ze daarvan af en begon dwars door het bos hellingen te beklimmen en af te dalen. Ze had het idee dat ze een flink tempo had en dat het landschap vloeibaar werd om haar heen. Kastanjabomen, hazelaars en berken waren vlekken en stroompjes kleur, de hemel liep over in de contouren van de heuvels, de grond danste onder haar voeten als een drijvende steiger.

Op het plateau klonk het geluid van haar voetstappen als getrommel dat haar voortdreef. Ze hoorde de slagen, maar alsof ze van onder de grond kwamen; onder de grond stond iemand te bonken om haar te dwingen verder te gaan, om haar weg te jagen.

Na vele uren moest ze door de vermoeidheid wel langzamer gaan lopen. Ze struikelde, haar lippen zaten met speeksel aan elkaar geplakt en ze bleef maar slikken om iets weg te krijgen; een brok in het verkeerde keelgat, die

ze daar nu voelde vastzitten, en dat was haar hart, afgepeigerd door de tocht. Er zaten modderstrepen op haar rok en haar kousen, die op verschillende plekken waren opengehaald door de braamstruiken.

Het daglicht begon al af te nemen, het werd inmiddels lichtblauw, donkerblauw. Er dook een halve maan op boven de bergtoppen. De juf herkende de koude avondlucht om zich heen, en het was dat vertrouwde gevoel waardoor ze weer een beetje helder werd en zich ineens echt ellendig begon te voelen.

De heuvel die ze had beklommen heette de Rovella, en vanaf de top zag ze het dorp Bioglio liggen, waar ze was geboren: het dak van de kerk en de klokkentoren, de lichtjes die een voor een aangingen in de schemering. Ze zag het allemaal wel, maar ze kon het niet duiden, het waren voor haar de resten van een vergeten beschaving. Ze was hier beland zonder dat ze het vooraf had gepland, voortgeduwd als een geblinddoekte gevangene. Haar maag rammelde, haar hielen waren geschaafd door de rand van haar schoenen en zelfs haar gezicht was pijnlijk omdat ze continu haar kaken op elkaar had geklemd. Ze kon niet afdalen naar het dorp en ook niet teruggaan naar de stad; de vage herinneringen die ze had aan het huis en de mensen die ze kende maakten haar doodsbang.

Maar voor het bos was ze niet bang, ze was opgegroeid in een tijd dat de bossen nog werden gebruikt, net zoals de weidevelden en de akkers. Als kind ging ze al het bos in, samen met haar neef, ook 's nachts, om paddenstoelen te zoeken. Met z'n tweetjes gingen ze op pad als het nog aardedonker was, ze klommen omhoog over het kortste, steilste straatje achter een groepje huizen dat zich tegen de helling aan klampte. Ze hadden een lamp bij zich en twee stokken om struiken aan de kant te du-

wen en onder hopen bladeren te wroeten, en een rieten mand met hengsel om de buit in te doen. Er hing een sterke schimmelgeur, zij wisten dat ze die slierten van verrotting tussen de plukken gras moesten volgen tot ze bij het eekhoortjesbrood kwamen. Soms vonden ze zulke grote exemplaren dat ze vloekten van blijdschap. Voor de rest communiceerden ze met gebaren en elleboogstoten, en alleen in uitzonderlijke gevallen hielpen ze elkaar (als er een das te dichtbij kwam, als een van hen onderuitgleed of een enkel verzwikte). Ze kenden elke bocht van het pad, de blootliggende boomwortels, de grondverzakkingen, de routes van de reeën en de open plekken waar die de nacht doorbrachten, de lege vossenholen en de door de relmuizen aangevreten stammen. De dageraad kwam met een schuchter, askleurig schijnsel, waardoor de boomtoppen nog zwarter leken. Ze gingen ook vaak kastanjes rapen, en traptten de bolsters dan open met de zool van hun bergschoenen.

Nu was het oktober, er zaten paddenstoelen verstopt en er lagen kastanjes op de grond, maar het was inmiddels 1970 en zij was tweeënveertig.

De juf keerde het dorp de rug toe. Ze rilde van top tot teen, het gefladder tussen de takken voelde ze in haar borst, als hartkloppingen. Ineens herinnerde ze zich de verlaten hut, een oude schuur voor de dieren en het gereedschap, met een gammeldak. Ze moest zich verder omhoogslpen tot boven op de heuvel, waar de paden waren opgeslokt door het bos en waar de andere bomen werden verstikt door de doornige robinia's en braamstruiken. Om tegen de helling op te komen greep ze zich vast aan de heideplanten en zette zich met haar knieën af tegen de keien.

Enkele jaren daarvoor was het dak van de hut opgelapt

met asbestplaten, maar daarna had niemand meer de tijd en de puf gehad om de vegetatie in bedwang te houden. Er was geen ladder om naar de houten verhoging te klimmen, en het raampje was doorboord door de takken van een acacia. Er lag nog hooi op de grond dat niet helemaal verrot was, en in een hoek lagen oude snoeimessen, harken en sikkels.

De juf strompelde versuft naar binnen, zonder echt rond te kijken; voor haar ogen zag ze dingen gebeuren die niets met deze plek te maken hadden. Zodra ze binnen was plofte ze op de grond neer en verroerde zich niet meer.

2

Ze was die ochtend moeizaam uit bed gekomen, zoals altijd. Ze zette de wekker altijd op een bordje, waar ze ook wat muntjes op legde, zodat hij zo'n vreselijk kabaal maakte als hij afging dat ze meteen wakker schrok. Dan sloeg ze hem op de tast uit, en doordat hij zo vaak op de tegelvloer was gevallen zag hij er onderhand uit als een gebutst blok metaal.

De juf stond op en stak het fornuis aan onder het koffiepotje dat ze de vorige avond al had gevuld. Pas na de koffie kan ik nadenken, zei ze altijd. Ze liet het lege kopje op tafel staan, tussen de kringen van andere kopjes, andere koffies die ze in de dagen daarvoor had gedronken.

In de badkamer trok ze haar nachthemd uit en waste haar armen en romp zorgvuldig, oplettend dat ze geen stukje huid oversloeg, want ze wist dat ze verstrooid was en de vrouw van haar neef had haar weleens gewaarschuwd: 'Silvia, morgen moet je echt een andere trui aandoen naar school, want met de verwarming aan ga je misschien zweten.' Blijkbaar had ze weleens naar zweet geroken. Dat merkte ze zelf niet, maar ze wilde niet dat anderen er last van zouden hebben, vooral de kinderen niet. Tegenover kinderen moest je netjes en schoon zijn, want die moesten zich ook altijd fatsoeneren en als ze werden betrappt met een smoezelige kraag of zwarte nagels kregen ze de wind van voren. Dus had ze de gewoonte opgevat om zich met te veel zeep te wassen, elke week gingen er hele stukken Felce Azzurra-zeep doorheen en ze besprenkelde haar oksels, ondergoed en schoenzolen met talkpoeder. Maar ze bleef een vrouw

van het buitenleven, een vrouw van harken en beesten, en ze wist dat ze ooit na haar pensioen terug zou gaan naar het dorp, en handenvol zout op de naaktslakken zou strooien zodat ze zouden smelten voordat ze de sla aanvielen. Ze zou de kippenstront wegvegen en de konijnenkooien repareren en ze zou haar best doen om niet te vergeten dat je voor het eten je handen moet wassen.

Buiten was de hemel helder en het zonlicht tekende de helling van de heuvel, de bomen en de gebouwen duidelijk af. Minstens twee mensen zagen haar over de weg lopen die om de helling heen slingerde: mevrouw Berti door een raam van haar huis, dat zat ingeklemd tussen twee mispelbomen, en daarna Giulio Motta, die op zijn balkonnetje koffie zat te drinken met zijn kat op schoot.

De hele wijk kende de juf. Ze was als jonge meid in Biella komen wonen om te studeren, en daarna was ze er nooit meer weggegaan, afgezien van zo nu en dan een busreisje naar de Valle d'Aosta en Zwitserland, en naar Ligurië om te pootjebaden in zee. De enige keer dat ze het vliegtuig had genomen was toen ze op bezoek ging bij familieleden in Melbourne, Australië, maar over die reis vertelde ze bijna niets, ze zei alleen: 'Het was leuk' of: 'Als ze een kangoeroe voor hun auto krijgen rijden ze hem dood en nemen hem mee voor op de barbecue,' en als de mensen daar dan op doorgingen – 'Wat zeg je nou, Silvia, hoezo rijden ze hem dood?' en 'Arme beestjes,' 'Maar krijgen ze dan niet een flinke deuk in hun auto?' – haalde ze alleen maar haar schouders op. Ze haalde vaak haar schouders op, ze was vaak in gedachten verzonken en liep met gebogen hoofd, haar onderlip naar voren gestoken, een rimpel in haar kin. Ze keek naar haar voeten of naar de straat voor zich en haar blauwe, dicht bij elkaar staande ogen gingen schuil onder haar wenkbrauwen.

Ze woonde aan de rand van de stad, waar je hoge gebouwen had met een lift en meerdere appartementen, tussen de huizen met tuin, verwaarloosde grasvelden, moestuinen en kippenhokken. De lijsterbeshagen duwden hun trosjes oranje bessen naar het trottoir en op de binnenplaatsen werden op dat tijdstip al hopen takken en snoeiafval verbrand. De rook van die vuurtjes sloeg haar met vlagen in het gezicht, terwijl er vanuit de afvoerkanalen en de greppels een aroma van gelooiden bladeren opsteeg. Ze snoof de lucht diep op en bedacht dat sommige indringende geuren eigenlijk best aangenaam zijn. Zij vond bijvoorbeeld de geur van kelders en van worstvellen lekker, terwijl de lucht van kokende melk op het vuur haar deed gruwen, maar dat kwam door de jaren dat ze op kostschool had gezeten en ze 's ochtends, 's middags en 's avonds dikmelk moest drinken bij het eten.

Bij de kiosk onderaan de afdaling kocht ze de krant, haastig omdat ze vroeg in de klas wilde zijn om de rest van het proefwerk nog over te schrijven dat ze zou opgeven aan haar leerlingen. Ze schreef altijd zelf een exemplaar over voor elk kind, in een duidelijk, regelmatig handschrift.

Meneer Minero van de kiosk durfde niets te zeggen en hield haar niet tegen. Hij wist trouwens ook niet of het meisje een van haar leerlingen was. Voor hetzelfde geld kende Silvia haar amper. Maar het was vooral gêne, hij wilde niet de eerste zijn die het er met haar over zou hebben. Dat zou hij beslist zijn geweest – bijna niemand wist het, het was nog vroeg in de ochtend, en zo te zien had zij geen idee. Stel dat ze in huilen zou uitbarsten? Stel dat ze languit op de grond zou vallen?

Terwijl hij in gedachten een zin uitprobeerde (Silvia,

hebt u het al gehoord? Silvia, hebt u het meegekregen? Silvia, wacht even), zijn keel schraapte en zijn mond opendeed om het woord te nemen, was ze alweer vertrokken. Ze had het kleingeld gepast op het plastic dienblaadje gelegd en was meteen alweer de deur uit.

‘Had ze niet eens eerst de koppen gelezen?’ werd hem naderhand gevraagd.

‘Nee, ze vouwde de krant dubbel, stopte hem in haar tas en weg was ze.’

En het was ook niet zeker dat het voor haar iets zou hebben uitgemaakt, om het nieuws over het meisje te vernemen terwijl ze niet alleen was. Misschien was ze dan ter plekke ingestort, waar die ander bij was. Dan had ze niet zomaar in haar eentje kunnen weglopen, alsof er niets aan de hand was. Dan had Minero haar naar huis gebracht, of hij had haar ouders gebeld: ‘Er is iets gebeurd, jullie moeten Silvia komen ophalen.’ Maar het zou ook kunnen dat ze alleen had gehuiverd, gearzeld, en zich dan zou hebben herpakt, zich stevig zou hebben vastgeklampt aan haar tas en had gezegd: ‘Ik red me wel, ik ga gewoon naar school.’ En dat ze dan toch het bos in was gelopen.

‘Ik had haar moeten tegenhouden,’ bleef Minero maar zeggen in de daaropvolgende dagen.

‘Wat een ezel is die Minero, waarom heeft hij haar niet tegengehouden!’ bulderde de neef van Silvia, haar meest naaste familielid. Hij was meer dan een meter negentig lang en zijn stem liet de glazen trillen.

‘Niet schreeuwen, Anselmo,’ probeerde zijn vrouw hem tot bedaren te brengen, want ze had een hekel aan het kabaal van haar man, de theatrale manier waarop hij zich uitte.

‘Hij is een grote sukkel! Dat heb ik altijd al gezegd!’

schreeuwde hij weer zo hard hij kon, terwijl hij op de tafel sloeg met zijn kolenschoppen van handen.

‘Hou op, straks krijg je nog een hartaanval.’

‘Die klojo!’

‘Kom nou toch! Wat kan jou die Minero schelen? We moeten ons op Silvia concentreren. Waar ze naartoe kan zijn gegaan. Waar ze kan zijn uitgegleden, gevallen.’

‘Hou je kop jij, je snapt er niks van,’ brulde Anselmo, en hij balde zijn vuisten om de angst uit zijn lijf te persen.

3

De school was een gebouw van twee verdiepingen in de kleur van koffie met melk, omheind door een fijnmazig hek, hortensia's en hagen van laurierkers. Op de speelplaats had je grind en beton afgewisseld met stukjes gras waarop wat lage boompjes groeiden, geteisterd door de kleinste kinderen, die erin klommen en blaadjes losrukten om een zogenaamde soep te koken. Het was een kwartiertje lopen vanaf de kiosk.

'Even later zal ze dus wel de krant hebben opengeslagen,' redeneerde men achteraf.

En inderdaad haalde de juf onder het lopen de krant tevoorschijn. Voordat ze op school aankwam wilde ze in elk geval altijd graag de koppen doornemen, zodat ze zich steviger verankerd voelde in de wereld. 'Wat loop je toch met je hoofd in de wolken, Silvia, wat ben je toch verstrooid.' Dat kreeg ze al haar hele leven te horen. Met een ruk sloeg ze de krant open en toen, daar langs de rand van de weg, las ze het bericht. Ze bleef abrupt staan. Ze leek onverstoorbaar, maar als je goed keek had haar starheid onnatuurlijk kunnen overkomen. Vanbinnen was ze een lawine. Vrijwel meteen lukte het haar niet meer de karakters te onderscheiden, maar tussen de steenslag van de letters bleven een paar afzonderlijke woorden voor haar ogen opflitsen: 'val', 'lichaam', 'tragedie'. Na misschien een minuut sloeg ze de pagina om. Daar stonden nog het einde van het artikel en een foto van een groot appartementencomplex waar de rivier de Cervo onderlangs slingerde.

Ze merkte dat ze weer was gaan lopen, haar benen droegen haar als vanzelf, zonder dat zij er iets aan kon

doen. Ze liep met gezwinde pas, als iemand die te laat is voor een afspraak, en ze maakte maar af en toe een misstap, of verzwikte bijna haar enkel, al had ze niet kunnen zeggen of ze nu mank liep of pijn had aan de schouder waarmee ze langs een muur was geschampt (het pleisterwerk had een lichte stofvlek achtergelaten op haar overjas, of misschien was het bordkrijt, dat er nog zat van de vorige dag). Ze liep voorbij het ziekenhuis en liet zich de afdaling af leiden. Het trottoir langs de betonnen ommuring was smal, de auto's reden rakelings langs haar heen, ratelend en hotsend over de straatkeien.

Bij de laatste haarspeldbocht verschenen de rivier de Cervo en de brug, en werd het haar duidelijk dat haar benen ernaar hunkerden om haar in het water te gooien. Daar had ze niets op tegen, het interesseerde haar niet en het leek haar juist wel zinnig, logisch zelfs. Het zou eenvoudig zijn geweest om over de reling te klauteren: niemand zou op haar letten, niemand zou haar op tijd kunnen tegenhouden. Maar voor ze het wist had ze tot haar eigen verbazing de hele brug afgelegd tot aan de andere oever, alsof ze aan het fietsen was, en ze voelde dan ook een steek in haar buik, want ze was niet ver van het appartementencomplex dat was afgebeeld in de krant, en ze had even moeten denken aan het sprookje van de rattenvanger die alle ratten in de rivier verdrinkt en vervolgens ook alle kinderen verdrinkt, uit wraak. Zij was de rat, maar het was de verkeerde volgorde: eerst komt de rat en dan het meisje, niet andersom.

Intussen had ze haar kans verspeeld en moest ze maar verder gaan; ze bedacht dat ze waarschijnlijk zou lopen tot ze erbij neerviel en dat vond ze ook best, het zou dan alleen veel langer duren.

Haar zicht verslechterde, ze herkende de vormen niet

goed meer. Ze had het idee dat het bos op haar afkwam en haar omhulde in een kluwen van stammen, doornen en gebladerte.